

“KUANTUM ÖĞRENME” TEMELLİ “ÖĞRETEREK ÖĞRENME” YÖNTEMİNİN İKİNCİ YABANCI DİL OLARAK ALMANCANIN ÖĞRENİLMESİNE ETKİSİ

Die Wirkung Der Methode “Lernen Durch Lehren” Auf Der Basis Von “Quantum-Lernen” Auf Das Lernen Vom Deutschen Als Tertiärsprache

Orhan HANBAY¹

Özet

Bu çalışmayla “kuantum öğrenme anlayışı” ile “öğreterek öğrenme” yönteminin birlikte uygulanmasının ikinci yabancı dil olarak Almancanın öğrenilmesine etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2004-2005 öğretim yılı Adıyaman Besni Mustafa Erdemoğlu Anadolu Lisesi hazırlık sınıflarından 60 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla nitel veri analizi kullanılmıştır. Bulgular “kuantum öğrenme anlayışına dayalı öğreterek öğrenme yönteminin” ikinci yabancı dil olarak Almancanın öğrenilmesine olumlu yönde katkı sağladığını ortaya koymuştur. **Anahtar Kelimeler:** Kuantum öğrenme, öğreterek öğrenme, ikinci yabancı dil olarak Almanca

Zusammenfassung

Mit dieser Arbeit wurde versucht die Wirkung des Ansatzes “Quantum-Lernen” und der Methode “Lernen durch Lehren“ auf das Lernen des Deutschen als Tertiärsprache festzulegen. Die Arbeitsgruppe wurde aus 60 Schülerinnen und Schüler der Anatolischen Oberschule Mustafa Erdemoğlu aus Adıyaman-Besni im Schuljahr 2004-2005 bestanden. Für die Datensammlung wurde in der Arbeit qualitative Datenanalyse verwendet. Die Ergebnisse haben dargelegt, dass die Methode “Lernen durch Lehren” zusammen mit der Methode “Quantum lernen” eine positive Wirkung auf das Lernen des Deutschen als Tertiärsprache hat.

Schlüsselwörter: Quantum lernen, lernen durch lehren, Deutsch als Tertiärsprache

Giriş

Günümüz öğrenme modelleri öğrenme-öğretme sürecinin odağına öğreneni alır. Bu durum, bilgi toplumu olarak da adlandırılan çağın gereği. Bilginin sürekli yenilenmesi, buna koşut eski bilgilerin kullanılamaz oluşu, yaşam boyu öğrenen bireylere duyulan gereksinimi doğurmuştur. Bu noktada geleneksel yaklaşımlar yetersiz kaldığından öğrenenin etkin olduğu modeller ilgi odağıdır.

Artık okul, öğrenene bilgi aktarma yerine bilgiye ulaşmayı ve bir görüngüyü farklı açılardan ele almayı öğretmek durumunda. Ancak o zaman

¹ Yrd. Doç. Dr.; Adıyaman Üniversitesi Kahta MYO Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı - Adıyaman, orhanhanbay@yahoo.com

toplumun gereksinim duyduğu her zaman, her koşulda başkalarından yardım almadan yeni bilgilere ulaşabilecek, bu yolla kendini yenileyebilecek bireyler yetiştirilebilir.

Türkiye'deki duruma bakıldığında, eğitim sisteminde bazı yenileşme çalışmalarına rastlamak olası. Örneğin, 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılından başlayarak ilköğretim okullarında ezberden uzak, öğrenen odaklı bir öğretim programı hazırlandı ve uygulanmaya çalışılıyor*.

Eldeki çalışmada, yukarıda aktarılan gelişmeler ışığında, Anadolu liseleri hazırlık sınıflarında Almanca dersinin öğrenci odaklı yaklaşımlardan "öğreterek öğrenme" yönteminin "kuantum öğrenme" anlayışına uygun olarak yürütülmesi ve bu uygulamanın öğrenenlerin derse ilgileri ve çağcıl nitelikleri kazanmalarına katkısı ele alınmıştır.

Kuantum Öğrenme Anlayışı

Kuantum öğrenme anlayışı ABD'de 80'li yıllarda Bobbi De Porter** tarafından geliştirilmiştir. Kuantum öğrenmeyi daha iyi kavrayabilmek için toplumların tarih içindeki kültürel dönüşüm süreçleri ile buna koşut eğitim gereksinimlerini kısaca anımsamak gerekir. Toplumlar, kendi varlıklarını sürdürebilmek için bireyleri eğitir (Başaran 1994, 59). Yerleşik düzene geçilmeden önce, toplayıcılıkta, küçüklere avcılık öğretilirken; yerleşik düzenin tarım toplumunda çocuğa tarlada yapması gereken işler öğretilirdi. Bu yolla toplumsal yaşam devam ederdi. Sonraları ticaret gelişti, şehirler kuruldu ve buralardaki berberler, ekmek fırınları ve küçük atölyelerde daha farklı insana gereksinim duyuldu. 3-5 yıllık eğitim veren okullarda bu işlerde çalışacak bireyler basit hesap işlerini öğrendiler.

Sanayinin gelişmesi örgün eğitimi daha da gerekli kıldı. 19. yüzyılın ortalarında artık küçük atölyelerin yerini fabrikalar almıştı. Bu fabrikalar daha karmaşık dizgesel bir yapı oluşturuyordu. Buralarda çalışan insan tipi de öncelilere göre bu karmaşıklığın üstesinden gelebilecek nitelikte olmalıydı. Bu niteliği de yine eğitim sağlayacaktı. Toplumların gelişimi 20. yüzyılda birçok alanda olduğu gibi eğitimde de yoğun bir araştırma gereksinimini doğurdu. Sanayi toplumunun gerektirdiği doğrultuda pozitifizmin egemen olduğu o dönemde insana şu nitelikler kazandırılmak istendi:

Doğal ve toplumsal olguların tek nedeni vardır. O neden bulununca sorun kesin olarak çözümlenir. Bunun için izlenecek yöntem de tektir ve bu yöntemle elde edilen bilgi de yüzde yüz doğrudur ve değişmez. Bu nedenle bir işi yapmanın ancak bir doğru yolu vardır. Sorunlar ancak ortaya çıktıktan sonra çözüm arayışı başlar (Sönmez 2004, 45). Bu özellikleri taşıyan bireylerin yetiştirilmelerinde izlenen yöntem, daha çok öğretici odaklı anlatım yöntemiydi. Sanayi toplumunu Newtoncu paradigmanın söylemleri belirlemiştir.

* MEB Talim ve Terbiye Kurulu:www.ttkb.meb.gov.tr.

** Bkz. Demir, S. (2003), Akt. Berber, E. (2007)

80'li yıllara gelindiğinde, toplumlar yeni bir döneme daha girmeye başladı. Bu da halen yaşamakta olduğumuz bilgi toplumdur. İletişim en uç noktaya doğru hızla ilerliyor, internetle dünya olabildiğince küçülüyor. Bu dönemde bilgi, kendini kısa sürede yeniliyor. Yani bilgiler ertesi yıl eskiyebiliyor. Bir önceki dönemin (sanayi toplumu) makinesi 10-20 yıl kullanılabilirken, bu çağın araç-gereçleri hemen değişiyor. Örneğin bilgisayar alan bir kişi, çok kısa süre sonra aldığı bilgisayarın bazı işlere yetmediği gerçeğiyle karşılaşabiliyor. Bu dönemde, toplumlar ayakta kalabilmek için bireylere eğitim yoluyla kuantum öğrenmenin paradigması olan aşağıdaki bakış açıları kazandırmalıdır (Zohar 2005, 22; Sönmez 2004, 46; Demirel 2004, 2-3):

-Doğal ve toplumsal olguların bir tek nedeni değil, pek çok nedeni vardır. Sürekli değişme olduğundan, olgular ve bunlara ilişkin bilgiler de değişmektedir. Böyle olunca, olgulara ilişkin bilgiler yüzde yüz doğru olamaz (Belirsizlik ilkesi).

-Her olgu için aynı yöntem uygulanamaz. Birden fazla yöntem vardır.

-Olgular arasındaki neden-sonuç ilişkisi, kesin ve değişmez değildir. İlişkilerde karşılıklı nedensellik vardır.

-Her şey birbiri ile ilintilidir.

-Bir şeyin varlığı, onun tüm çevresine bağlıdır (Bağlamsallık).

-Nesnellik yoktur, açı vardır. Her olay, gerçekleştiği ortama göre değerlendirilmelidir.

-Basit varlıklar birleştiğinde yeni özellikler ortaya çıkar

-Yanlışları eleye eleye doğruları bulabiliriz. Doğruyu bulduğumuzdan da hiçbir zaman emin olamayız. Bilimin temelinde kuşkuculuk yatar.

-Olasılıklar bilinebilir; ancak kesin sonuçlar kestirilemez.

Ancak böyle bir bakış açısı ve nitelik kazanımıyla, bireyler kendilerinin ve toplumun ayakta kalmalarını sağlayabileceklerdir. Böylece sürekli değişen koşullara uyum sağlayabileceklerdir. Bu özellikler ancak öğrenenlerin etkin olduğu modellerle kazandırılabilir.

Bu durumda kuantum fiziğinden yola çıkarak oluşturulan kuantum öğrenme anlayışının temel hedefinin bireyin bir bütün olarak kendini gerçekleştirmesini sağlamaktır, denilebilir. Bu hedefe ulaşabilmek için öğrenenlere yukarıda sıralanan kuantum öğrenmeye ilişkin ilkelerin kazandırılması gerekir.

Öğreterek Öğrenme Yöntemi

Öğreterek öğrenme etkin öğrenme modellerinden birisidir. Etkin öğrenme, “öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı öğrenme sürecidir” (Açıkgöz 2003, 17).

Öğreterek öğrenme çoğu kez Jean-Pol Martin ile anılsa da öğrenenlere öğretme görevleri Ortaçağ'dan bu yana verilmektedir. Yalnız yaşça büyükler

değil, aynı yaştaki öğrenenler de bu görevleri alabilirler. 20. yüzyıla gelindiğinde, 30'lu yıllarda Dewey/Kilpatrick'in proje okullarında ve 60'larda ABD'deki "Children Teach Children" programlarında da daha somut yaklaşımlar görülmektedir.

Almanya'da yine 80'li yıllarda Schiffler, Martin, ve Steinig bu yöntemi ele alır. Schiffler öğrencilerin ders akışına etkin olarak katılımlarını ve küçük öğretimsel işleri yürütmelerini savunur. (Ossege 2002, 4)

Jean-Pol Martin, Schiffler'in "etkileşimli yabancı dil öğretimi" yönteminden farklı, ilkesel olarak tüm öğrenenlerin dersin bütün süreçlerini devralmaları anlayışını benimser. Yöntemin uygulanışı, küçük alıştırmalarla başlayıp, dersin tüm aşamalarının (planlama, uygulama) öğrenenlere devredilmesi şeklindedir.

Bir liste oluşturulup hangi konunun hangi öğrenen(-ler) tarafından işleneceği önceden saptanır. Öğrenenler hazırlıklarını evde ya da okulda yaparlar. Ancak, öğretici her ikisinde de rehberlik ve danışmanlık görevi üstlenir. Martin'in hedeflerinden biri de, öğrenenlerde öğrenme-öğretme yetisini dizgesel olarak geliştirmektir. Ancak o zaman dersin tekdüzeliği önlenir (Ossege 2002. 5).

Yöntemin faydaları (Martin'e göre):

- Dilin kural dizgesine yönelim sağlanıyor
- Öğrenenin konuşmaya katılımının yüksekliği, dilsel yapıların pekiştirilmesini sağlıyor.
- Öğreticiliğin devralınması doğal bir iletişim durumu yaratıyor.
- Dersin yürütülmesi öğrenciyi güdüleyici ve işe koşturucu karmaşık bir eylemdir.
- Çağcıl yabancı dil dersi, öğrenenin yeni içerikleri kendi başına oluşturabileceği kuralları bulmayı öğrenmesini gerektirir. Öğrenen odaklı derste edinilmesi gereken bu yeti, öğrenene kazandırılmalıdır.
- Öğrenen, yürüteceği derse hazırlanırken, diğer öğrenenlerin ve öğreticinin açısından da bakıp, empati kurmalıdır (Ossege 2002: 5-6).

Almanca Dersine Yansımaları

Yukarıda değinilen yaklaşımlara ek olarak öncelikle Almanca'nın ikinci yabancı dil olma özelliği ile yabancı dil öğretim yöntemlerinden iletişimsel yaklaşım (Kommunikativer Ansatz), dersin her aşamasında göz önünde tutulmalı.

İkinci yabancı dil dersi denince, daha önceden okul ortamında bir yabancı dili öğrenmiş öğrenenlere yabancı dile özgü bilgilerini ve dili öğrenmeye dönük birikimlerini sürekli olarak etkin kılmak koşuluyla ikinci yabancı dilin öğretilmesi anlaşılmalı. (Serindağ 2003, 11-12; Neuner/Hufeisen 2001, 31-34).

2004-2005 öğretim yılında Anadolu liseleri hazırlık sınıflarındaki uygulama, haftalık 20 saat İngilizce, 4 saat Almanca şeklindedir. Ancak, öğrenenler 4. sınıftan başlayarak 5 yıl İngilizce dersi alarak bu okullara gelmişlerdir.

Davranışçılıktan kaynaklanan kulak-dil yöntemi ile bu yaklaşımdan önce yabancı dil öğretiminde geçerli olan dilbilgisi-çeviri yöntemine bir tepki olarak ortaya çıkan İletişimsel yaklaşımda* ise, dört temel dil becerisi (duyma, konuşma, okuma, yazma) amaç, dilbilgisi de bu hedeflere hizmet eden araçlardan biri olarak görülmeli. Amaç olarak görülmesi gereken bu dört beceri, ancak uygulanarak edinilir. Bu noktada da öğreterek öğrenme etkili olacaktır. Çünkü öğreticinin etkin olduğu süreçler öğrenenlere bırakılacaktır. Yani öğrenenler daha fazla uygulamanın içinde olacaklardır.

Kuantum öğrenme anlayışının Almancanın öğretimine yansımaları şu şekilde olabilir:

-Öğrenen, kural genellemesi yapmamalı.

-Her dilsel unsur için aynı yöntemi / formülü kullanmamalı.

Yukarıdaki iki ilkeye ters şekilde davranan bir öğrenen, örneğin 'zu' ile 'in' ilgeçleriyle yönelme durumunu içeren bir ifade oluşturduğunda ilkin hangi ilgeci öğrendiyse ikincisini kendi önbilgisine dayanarak oluşturmaya kalktığında hata yapacaktır. Çünkü 'zu' ilgeci yönelme (Dativ), 'in' ilgeci ise belirtme (Akkusativ) ister. Yani:

Ich gehe zu der Schule.

Ich gehe in die Schule. Örneklerinin ikisi de "Ben okula gidiyorum."um karşılığıdır. Ancak, öğrenen ilkin 'zu' ile yönelmeyi öğrendiyle, 'in' ilgecinin de aynı şekilde olacağını sanıp "Ich gehe in der Schule." derse, "Ben okulda gidiyorum." gibi kuralsız ve anlambilgisel bir yanlış yapmış olur.

-Dilsel unsurların birbirleriyle olan ilişkilerini irdeleyebilmeli.

-Dilsel bir unsuru mutlaka bağlam içinde irdelemeli.

-Unsurları kullanım süreçlerinde değerlendirmeli.

Gerçekten de bir dilsel birim ancak bağlamla daha iyi netleşebilir. Öğrenen parça-bütün ilişkisini iyi algılasa ne yaptığını daha rahat fark edecektir. Öğrendiği dillerin gerçekte aynı derin yapıyı (anlamı) farklı yüzey yapılarla karşıladığını yukarıdaki üç ilkeyi uygulayarak görmek olası.

-Unsurların bir araya gelmeleriyle yeni özellikler oluşabileceğini kestirmeli.

-Yanlışı eleye eleye doğruları bulabilmeli. Doğruyu bulduğundan da hiçbir zaman emin olmamalı.

Yukarıdaki bilgilere bakıldığında öğrenenin öğrenmeye dönük her eylemi duruma ve bağlama göre saptaması gerekmekte. Öğreterek öğrenme yöntemin de aşağıdaki aşamaların izlenmesini gerektirir:

-Yabancı dilin önemini kavrama

-Erek dilsel kültüre karşı ilgi duyma.

-Yabancı dil öğrenimine ilişkin karar alabilme ve uygulama. (öğrenmeyi öğrenme)

-Arkadaşlarıyla birlikte çalışma.

* Yabancı dil öğretim yaklaşımlarından olan iletişimsel yaklaşıma ilişkin daha geniş bilgi için bkz. Hanbay (2007, 39)

-Başkalarına dilsel bir unsuru öğretebilme ve dersin sürecini yönetebilme.

Dersin işlenişinde yukarıda sözü edilen düşünceler iyice harmanlanmalı. Bunun için öğrenenlerin sürekli olarak güdülenmeleri önemlidir. Yapılan her şey öğrenene açık açık anlatılmalıdır. Bir konunun ne amaçla işlendiğinden, sözcük öğreniminin ne şekilde olabileceğine değin her şey öğrenenlerle konuşularak yürütülmelidir.

Yöntem

Araştırma Grubu

Bu çalışmada Mustafa Erdemoğlu Anadolu Lisesi (Adıyaman/Besni) hazırlık sınıflarından (Haz-A ile Haz-B) toplam 60 öğrenen ile Almancanın öğretiminde çoklu düşünme (kuantum öğrenme anlayışı) ve öğreterek öğrenme yöntemi bir arada uygulanmış, bunun için altı haftalık süre ayrılmıştır.

Öğrenenlere altı hafta boyunca işlenecek konuların başlıkları verilmiş, ikişerli gruplar oluşturularak – öğrencilerin kendi isteğine göre – bu konuları kendilerinin sırayla yürütmeleri istenmiştir. Dersler, öğreticinin rehberliğinde öğrenci grupları tarafından yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Veriler, dersi yürüten öğreticinin gözlemlerinden ve öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Deneysel modele dayalı bu çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılarak öğrenenlerle dersi yürüten öğreticinin uygulamaya ilişkin duygu ve düşüncelerinin daha iyi kavranacağı düşünülmüştür; çünkü nitel araştırmanın en temel özelliği, üzerinde araştırma yapılan kişilerin bakış açılarıyla araştırılan olay, olgu, norm ve değerleri incelemeye çalışmasıdır (Ekiz 2003, 27).

Araştırmanın temel hedefi olmamasına karşın, elde edilen verileri destekleyeceği düşüncesiyle nicel verilere de yer verilmiştir. Bu veriler, öğrenenlerin altı haftalık uygulamaya başlamadan önce ve uygulama sonunda ikinci dönemde katıldıkları ilk ve son sınav sonuçlarını içermektedir.

İşlem

Gözlemden elde edilen veriler, öğreticinin her dersin sonunda aşağıdaki sorulara ilişkin tuttuğu notlarla elde edilmiştir:

Öğrenenlerin derse katılımı nasıl?

Bir konuya farklı açılardan bakabilme yetileri gelişiyor mu?

Öğreticinin ders sürecini gözlemlemesinde daha rahat bir ortam oluştu mu?

Görüşmede ise, altıncı haftayı izleyen haftada öğrenenlerden geçen altı haftayı değerlendirmeleri istendi. İlk 10 dakika sohbet açılarak yürütülen görüşme önceden hazırlanmış toplam yedi soruyu yanıtlamalarıyla sonlandırılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Çözümleme sürecinde toplanan veriler, önce sınıflandırıldı. Daha sonra, ağırlıklarına göre o düşünceyi yansıtan örnekler seçildi. Bu örnek kodlar, bulgular kısmına eklenerek öğrencilerin kendi düşünceleri olduğu gibi aktarılmaya çalışıldı.

Nicel veriler çözümlenirken, ilk ve son sınavların en yüksek puanları çan eğrisi diye bilinen yöntemle 100'e çekilerek oranlanmıştır. Burada son sıvanda zaten bir öğrenen 100 aldığı için ilk sınav sonuçları – en yüksek 86 - bu işleminden geçirilmiştir. Sonra ilk ve son testlerin puanları SPSS paket yazılımı aracılığıyla eşli (paired samples) t-testi uygulanarak çözümlenmiştir.

Bulgular

Gözlem Yoluyla Elde Edilen Bulgular

Altı haftalık sürede izlenen yöntem, büyük ölçüde başarılıydı.

Derse önceleri katılmayan öğrenenlerin dersi yürütmeye ilişkin istekleri ilgi çekiciydi.

Kendi aralarında dersin yürütülmesi sırasında iletişimleri oldukça açıktı. Bu yolla önceleri derse katılmayanlar bile kendilerini ifade etmekten çekinmediler.

Sonuçtan emin olmama, bağlamsallık, farklı açılardan bakabilme gibi davranışlarda pekişmeler olduğu gözlemlendi.

Öğreticinin sınıf atmosferini algılayışı gözlem olanağının artmasıyla daha da netleşti.

İlk zamanlar eşlerden birinin hazırlanmadığı görüldüyse de sonraları bu duruma rastlanmadı.

Görüşme Yoluyla Elde Edilen Bulgular

Görüşme için önceden açık uçlu yedi soru hazırlandı. Sonra bu görüşmelerin kaydından elde edilen bilgiler ağırlıklarına göre sınıflandırıldı:

Soru 1:

Birinci Soruda Almanca dersinin olduğunu öğrendiklerinde neler düşündükleri soruldu: Öğrenenlerin büyük bir çoğunluğu ya tümüyle olumsuz bakmış, ya da ilginç bulup öğrenmede güçlük çekeceklerini düşünmüşler:

Nermin (Haz-B): “İlk önce çok zor olacağını, iki yabancı dilin aynı yıl içerisinde sağlıklı bir şekilde götürülemeyeceğini düşündüm.” (olumsuz)

Serdar (Haz-A): “İlk önce zor bir şey diye düşündüm. Arkadaşlarım da bu dersin zor ve gereksiz olduğunu düşünüyorlardı.” (olumsuz)

Gökçe (Haz-A): “Hiç bilmediğim bir dil olduğu için çok zorlanacağımı düşündüm. Çok korktum ama şu an zevkli geçiyor.” (olumsuz)

Soru 2:

Almanca dersinde genel olarak neyi/neleri beğendikleri sorulduğunda, beğenilen unsurların başında dersin sıkıcılıktan uzak geçmesi ile materyalin nitelikli oluşu vurgulandı:

Hacer (Haz-B): “Kitabı beğendim ve öğretmenimizin Almancayı bize sevdirmesini, bizi sıkmadan ders işlemesini beğendim.” (olumlu)

Eda (Haz-A): “Derste bize güvenilmesi ve rehberlik yapılması.” (olumlu)

Demet (Haz-A): “Dersi benim anlatmam oldu.” (olumlu)

Soru 3:

Üçüncü soru ders yılı boyunca yabancı dili kendi başlarına öğrenmede ne denli başarı sağlandığıyla ilgiliydi. Öğrenenlerin büyük bir kısmı faydalı bulmuştu:

Hatice (Haz-B): “Bence her zaman olduğu gibi yine derse ilgili öğrenciler kazandı. İlgisizlerde ise pek değişme olmadı.” (olumsuz)

Hüseyin (Haz-B): “Çok başarılı bir yöntem oldu. İlk başlarda hiç bir şey bilmiyorduk. Fakat şimdi kuralları kendimiz çıkarıyoruz.” (olumlu)

Sultan (Haz-A): “Kendi başıma olmak önceleri bana çok itici geldi. Ama şunu anladım ki insan kendisi araştırıp öğrenince bilgi daha kalıcı oluyor.” (olumlu)

Soru 4:

Dördüncüde ise dersin yürütülmesinde sorumluluk almalarının kendilerine ne gibi fayda sağladığı soruldu. Olumlu yanıtlarda bu yöntemin öğreneni etkin kıldığı ve başarıyı arttırıcı nitelikte olduğu; olumsuz olanlarda da görev almayanların hazırlanmadıkları şeklindeydi:

İnci (Haz-A): “Öğretmen olmadan bir şeyler yapabiliyoruz. Yani öğrenci her şeyi yapıyor ve bu da öğrencinin sınıfta daha aktif kalmasını sağlıyor.” (olumlu)

Feray (Haz-A): “İlk başlarda öğretmenimizin dersi anlatmasının bizim için daha faydalı olacağını düşünüyordum. Fakat son zamanlarda kendi başıma her şeyi halledebileceğimi öğrendim.” (olumlu)

Gizem (Haz-A): “Örneğin önemli olan konular veya anlatılacaklar için daha fazla araştırma yapıldı. Ama görev almayanlar kendilerini ilgilendirmediklerini düşünerek fazla araştırmadılar.” (olumsuz)

Soru 5:

Beşinci soruda bir parçayı bütünü içinde değerlendirmek gerektiğinin ne denli kavrandığı soruldu. Genel olarak bu ilkenin benimsendiğine ilişkin görüş bildirildi:

Serap (Haz-B): “Evet başarılı olundu. Böylece mantığımı çalıştırmayı da öğrendim.” (olumlu)

Umutcan (Haz-A): “Evet, başarılı olundu ve bu sayede bir metnin analizi ve bu metni anlam yönünden incelemek kolaylaştı.” (olumlu)

Soru 6:

Altıncı soruda “öğretmek öğrenmeye” ilişkin düşünceleri soruldu. Faydalı buldular. Ancak, farklı görüşler de vardı aşağıda farklı olan düşüncelere yer verilmiştir:

Abdulkadir (Haz-B): “Ben olsaydım, öğrenme işini öğrenciye direkt vermezdim. Bugüne kadar hep öğretmen anlattı. Şimdi öğrenciye biraz zor geliyor.” (olumsuz)

Uğur (Haz-A): “Ben olsam bu tür çalışmalarını her hafta değil de bazen yapardım.” (olumsuz)

Semeye (Haz-B): “Aynısını uygulardım ama iki kişi olarak konu vermezdim. Çünkü; bazen alınan konuyu arkadaş diğer arkadaşının üzerine yüklüyor.” (olumsuz)

Soru 7:

Son soruda ilköğretimdeki 5 yıllık İngilizce dersleriyle bu yılki Almanca dersini karşılaştırmaları istendi:

Rukiye (Haz-B): “Ben 5 yıl boyunca İngilizcenin temelini gerçekten aldığımı sanmıyorum. Fakat bu yıl gördüğüm Almanda temelini aldığımı düşünüyorum.” (olumlu)

Merve (Haz-A): “Gördüğüm tüm İngilizce derslerinde ezber yöntemi uygulandı. Almanca dersinde ise öğrencinin konuyu öğrenmesi esas alındı. Böylece öğrendiğimiz bilgiler kalıcı oluyor.” (olumlu)

Selma (Haz-A): “Almanca daha etkili oldu. Çünkü İngilizceye bu kadar önem vermiyordum, benim vermediğim gibi öğretmenlerim de önem vermiyordu.” (olumlu)

Sınav Sonuçlarıyla Elde Edilen Bulgular

60 kişilik öğrenenin katıldığı ikinci dönem ilk sınavı ile son sınavı arasındaki puanların grup içi t-testi sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Öğrenenlerin ilk ve son sınav puanlarının karşılaştırılması.

	N	X	S	t	p _t	r	p _r
İlk sınav	60	59,38	17,29	-8,752	,000	,142	,278
Son sınav	60	81,83	12,62				

Sd=59

Tablo incelendiğinde, öğrenenlerin ilk ve son sınav puanları arasında bir fark olduğu görülmüştür. Ortalama puan ilk testte 59,38’ken son testte 81,83’e çıkmıştır. Aradaki t-testi sonucunda (t=-8,752, p_t<0,05) puan farkının istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu ve ilk test ile son test puanları arasında da (r=0,142, p_r>0,05) anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı saptanmıştır.

Öğrenenlerin 45 ve üzeri puan almaları açısından bakıldığında ilk sınavda 14 zayıf not alan varken bu sayı son sınavda yalnızca bire inmiştir.

Tartışma

Altı haftalık uygulamanın iyi sonuçlar vermesinin önemli bir nedeni de öğrenenlerin ders yılı boyunca yalnız derse ilişkin bilgilerle değil, tüm diğer ders içi ve dersi çevreleyen unsurlarla (yabancı dilin nasıl öğrenilebileceği, temel hedeflerin neler olduğu gibi) ilgili hazırlıklı oluşlarıdır. Bir başka deyişle, öğrenenler öğreterek öğrenme yöntemi aracılığıyla kendi öğrenmelerini gerçekleştirirken kuantum öğrenmenin gereği olan farklı bakış açısını da buna koşut geliştirme olanağı buldular. Çünkü artık hem öğrenen hem öğretici rolünü yaşayarak görmek bile bunu destekleyen bir etkidir.

Derse ilginin artması, öğrenenlerin öğreticinin gölgesinden sıyrılıp kendilerini daha iyi anlatabildikleri ortamı bulmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Dersin akışı arkadaşlar arası dayanışmayla geçtiği için kaygıyı azaltıcı etkisinden söz edilebilir. Kaygıdan uzak rahat ortamda önceleri derse katılmayan öğrenenler bile dersi yürütmek gibi daha zor bir görevi öğreticiden isteyebiliyorlar. Bu da çekingen kişilikli öğrenenlerin kendilerine olan güvenlerini kazanmaları açısından önemli bir durumdur.

Öğreticinin öğrenme-öğretme etkinliklerini büyük ölçüde öğrenenlere devri, kendisine başka olanaklar sağlamaktadır. Örneğin teker teker hangi öğrenenin derse hangi koşullarda ne kadar ilgi gösterdiğinden, hangi konuların ne kadar özüksendiğine değin birçok konuda daha somut gözlemler yapıp, önceden önlem alabilmesi, dersin kısa ve uzun sürede verimliliğini arttırabilir.

Çoklu bakış açısının geliştirilmesi, şüphecilik ve bağlamsallığa önem verme gibi davranış ve tutum geliştirmeye bakıldığında öğrenenlerin çok da zorlanmadıkları görüldü. Gençler, okul dışındaki yaşantılarında gerek internet, gerekse televizyon gibi iletişim araçları ile yaşadıkları dünyanın çok renkliliğini zaten deneyimleyerek duyumsuyorlar. Geriye okulun (yönetici, öğretici, programlar) bu yaklaşıma kendini uyarlaması kalıyor. Örneğin farklı yaklaşımları olan öğrenenlere “Hayır, benim istediğim bu değildi!” yerine: “Sonuca farklı bir yoldan ulaşabildiğin için seni kutlarım!” diyebilmeli öğretici. Çünkü önceden aktarılmış bilgiyi ya da kuralı, öğrenenin ezberleme olasılığı çok fazla. Farklı bir yoldan sonuca ulaşmışsa kişi, o durumda bir özgünlük söz konusudur. Bir başka deyişle öğrenen bilgiye kendisi ulaşmıştır. Bu da zaten hedeflenen yeni öğretim yaklaşımıdır.

Yukarıdaki örneğe bakıldığında, sorun büyük ölçüde eğitim-öğretim işlerinin yürütücülerinden kaynaklanıyor, denebilir. Öğreticilerin ya da okul yöneticilerinin çoğu, halen öğretim işlerinin belli ölçüdeki bilgiyi, belirlenmiş bir sürede öğrenenlere aktarmak olarak görüyor. Oysa öğreneni, öncelikle öğrenmeye hazır duruma getirmek, yani neyi nasıl öğrenebileceğini öğretmek, Türkiye’deki eğitim sorununu çözmeye önemli katkı sağlayıcı bir unsurdur.

Sonuç ve Öneriler

Bir yıllık ders süresi ile altı haftalık öğreterek öğrenme ve çoklu düşünmeye dayalı uygulamadan çıkan sonuç, öğrenenlerin daha önceki sekiz yıllık öğrenimleri boyunca edindikleri öğrenme alışkanlıklarını iyi bir rehberlikle - yorucu da olsa - bırakmaya hazır olduklarıdır. Ancak, uzun yıllar sonunda edinilmiş alışkanlıkları bir anda bırakmak çok güçtür. Bunu da doğal karşılamak gerekir. Bunun için kararlı ve sabırlı bir tutum sergilemek de önemli bir koşul. Ancak bu şekilde; öğrenen, öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşır ve ezberden uzak, akıl yürütme ile kavrama yoluyla bağımsız hareket edebilir.

Bu koşul yerine getirilmezse çoklu düşünmeden de söz edilemez. Çünkü bunun için önce iyi bir düşünme yetisine gereksinim var. Bu yeti de ancak öğrenenlerin öğrenme sürecinin her evresine katılımıyla kazandırılabilir.

Ne şekilde adlandırılırsa adlandırılırsın, çağımız insanı çoklu düşünme ve kendi başına öğrenebilme yeteneğine sahip olmalıdır. Ülke olarak sürekli değişimin yaşandığı dünya düzeninde ayakta kalmak istiyorsak, bu yetenekleri bireylere eğitim yoluyla kazandırmak zorundayız. Umarız yapılan programlar uygulama zemini bulur. Çünkü bu programların başarısı eğitimle ilgili bütün kesimlerin işi benimsemesi ile sağlanabilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitime Giriş (4. Baskı)*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Berber, E. (2007). Kuantum Öğrenme Nedir? 2 Mart 2009 tarihinde <http://www2.aku.edu.tr/~gocak/yeni%20yonelimler/kuantumerkan.pdf> adresinden alınmıştır.
- Demirel, Ö. (2004). *Kuantum Öğrenmenin Öğrenme-Öğretme Sürecine Etkisi. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sunulmuş bildiri*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu: www.ttkb.meb.gov.tr.
- Neuner, G./Hufeisen, B. (2001). *Mehrsprachigkeit und Tertiärsprachenlernen (Erprobungsfassung)*
- Ossege, D. (2002). *Erprobung der Methode "Lernen durch Lehren" im Anfangsunterricht*. İnternette 20 Kasım 2004'te www.LdL.de adresinden alınmıştır.
- Serindağ, E. (2003). *Zur Didaktik-Methodik der Ausnützung des Englischen als Erster FS im Unterricht "Deutsch als zweite FS" Bei Muttersprachlern des Türkischen*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Sönmez, V. (2004). *Dizgeli Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Zohar, D. (2005). *Kuantum Benlik* (Çev.: S. Kervanoğlu). Ankara: Doruk Yayıncılık.